

Arany Jánosnak

Utcahosszat elleng az alkonyi szellő,
fagyos még nem, de már hűvöset lehellő;
bár a nap sütne még - a természet fázik:
fél-levetközött már s levélben bokázik.

Magában barangol útján egy atyafi,
sétálni indult csak, de gondolatai
szárnyakra emelték, s elhagyva önmagát
felülről keresné látni azt amit lát.

S látja mint disziti az utcát a sok fa:
Kényes ágazatát száz színben firtongva,
mintha azt mondaná: "Bár oda a hőség,
megtalálható itt mindennemű bőség."

Egy törpe almafán érintetlen gyümölcs,
nem takarja levél: áll mint egy törpe bölcs,
s látja a lugasban, szőlő, roskadásig:
rozsdás a levele és gyûröttnek látszik.

Bezzeg más szomszéd'ba nem lennének ezek:
leszednék százszor is száz szükséges kezek!

De persze itt már nem - bár akárki fia -
itt neki az nem kell, mert ez Amerika:

a bőség hazája s honja a reménynek;

mért érzi magát az atyafink szegénynek?

Elgyûrödött ő is mint ezen levelek?

Elfagyasztá lelkét az eltelt sok telek?

Miért gondol most az elhagyott hazára:

most, hogy gondja sincsen, mért veszi magára

a sok tépett gondját az elszakadt rögnek?

S miért bántja hogy ha hazáján röhögnek:

egy semmi kis ország, eltiport, elvérzett,

várja már - mint őt is - az örök enyészet.

Mért érzi a lelkét fatörzsként barázdált,

jártában meglátva egy árva akácját?

Lelke a magasban - onnan tisztán látja -

ezerszer jajj annak, kinek nincs hazája.

Hiába töltött itt immár emberöltőt,

hiába olvasott minden helyi költőt,

hiába szereti e csodaszép tájat,

hiába tanult meg nyelvet, formulákat,

hiába próbált itt újra gyökerezni:

a saját házában sem tud otthon lenni.

A fogadott hon, mint az idegen holmi,

nem illik reá és nem tudja takarni.

(Jajj de irigyellek, édes komám, János,

nem csalt biz téged el tanyádtól a város,
bölcsen megmaradtál született helyedben,
s egyhelyben változtál, a környezetedben.
Azzal változtál te, s észre se vettétek
magát a változást, mert önnön tettétek.
Vagy ha nem, az idő azt csak lassan hozta,
igy orcád ráncát is a szemed megszokta.
Igy lettél otthonos saját otthonodban,
az mindegy hogy milyen kényelmes-kopottan,
mindegy hogy lenézve, kifosztva... Szerényen
a lelked nyugodt volt: trónolt az erényen.)
Legmélyebb erényed, a röghöz tartozás,
ez az ő ember - sőt őállati szokás.
Ez adta meg nyugtod, harcra bátorságot,
élvezni - hogyha volt - percnyi szabadságod.
Ilyenképp érvelt a légbeni atyafi,
jól tudva érviben bárhol is lyukad ki,
visszaút nincsen, mert otthona nincs már ott -
hiába ott a rög amit rég elhagyott.
Hiába ment vissza - emléket se talált:
változik mindenütt a kerek nagyvilág.
S ő nem változott vele. Elkerült s hidegen
tud látni mindent mert az ő rög is idegen.

Megpróbálhat ugyan megint vissza szokni,
de kelletlen már az a rég-levedlett zokni;
s csak csalni tudhatná otthon is önmagát:
az igazság az hogy már kinőtte a hazát.
Akarva se tudna többé vissza nőni,
az, ami rég elmúlt, nem tud vissza jönni.
Ősi rög emlékét - mit akácfa igéz -
idézni is alig tudja e vén vitéz.
S mindenki mindenhol önnön útját járja:
igy végeredményben minden ember árva,
s csakúgy minden ország, s annak minden rögje,
árva lesz az mindig: ámen, mindörökre.
Ebben megnyugodva - s így magához térve -
atyafink egy almát a fáról letépe,
és amint felede árvaságot, árvát,
kezdte talpa alatt érezni a járdát.

Arany válasza

Kinőtted a hazát? Hogy mondhatsz te ilyet?

Egy hazát kinőni senkinek sem lehet.

Hazánk mindig nagyobb mint egyén fiai,

legyen az kiskirály vagy tudós atyafi.

S legyen bár világi perspektívád s széles,

s legyen bár az agyad akármilyen éles,

széltében hosszában szülőfölded tája

mindig túltesz azon, mit az kitalála.

Legfeljebb egyetlen dolog mit megértetek:

maga a vándorlás, hisz vándorló népek

valának őseink, s messzeségből jöttek

honunkat foglalni - de erről ne többet:

azt amit egy hős nép megcsinált, magadban

nem tudod megtenni mostani korunkban.

Nemzetséged lehet, s lehet tőled-nemzett,

de abból sohasem lesz ott magyar nemzet.

Árvaságról beszélsz, de önzés az mi vezet:

te engem ne komázz, így nem adok kezet!

Emberi vonás a lét mulandósága,

mit magadról mondasz, nem áll a hazára.

Haza: szent fogalom, s amíg él egy magyar

e magyar földön, ez az eszme meg nem hal.

Fogyatkozánk bizony, s valánk kevesebben -

Beszélgetés Arany Jánossal 2000-ben

Written by Veszely Ferenc

háború mindig volt - nincsen semmi ebben,

ami már meg nem volt atyáink korában:

ez így ment mindig a történet sorában.

Mégis a mi hazánk megért ezer évet,

és megél még annyit! Nem várja enyészet,

mert fel tud újulni - mint ahogy tette már -

tönkre tévé bár őt török, német, tatár.

Csak te fogsz pusztulni idegen magadban,

s úgy látom honunknak nem lesz kára abban.

Ki ifjú életed adtad volna neki,

hazádat hogy tudod "kis semminek" venni?

Földje az máskor is volt bitorolva már,

máskor is szűk volt már a magyar láthatár,

máskor is nézte már ellensége, várva

hogy behunyja szemét az aki vigyázna.

Ejnye öcsém ha te velem fognál kezét,

jobb lesz ha hazatérsz. És ha ezt megteszed,

én nyujtom a kezem s nem leszel te árva:

hazád büszke lesz rád - és te a hazádra.

Az atyafi az utolsó szó jogán: Aranyhoz

Önzéssel vádolsz, de nem illik rám e vád:

nem önzésből hagytam én el az óhazát.

Bújdosóként mentem messze idegenbe,

mint hazánk hű fia, latroktól kergetve.

Tudd: önnön fiai szeretett hazánknak,

ők voltak azok, kik Őt elárulának:

ők azok, kik engem idegenbe űztek,

másokat börtönbe, bitófára küldtek.

Hazánk gyermekei, kegyetlen pogányok,

kövesse őket a sirjukba az átok!

Ezek voltak bizony az igazi önzők:

ezek gyarapodtak, ezek a lézengők,

többen ülnek ma is közülük a tűznél,

egymást melengetve - velük te ne fűzzél!

Még ha akadt is ki tisztességes lenne,

meghazudtolá azt minden egyes tette

amivel szolgálta hazánk kirablóit,

avagy kovácsolta fiai béklyóit.

S vajjon mit tettem én, kihajtva, elűzve?

Semmit mire hazám nem lehetne büszke:

messze szakadt sarja ugornak, avarnak,

jó hírét tejesztém én csak a magyarnak.

Megálltam a helyem, s megszenvedtem érte,

Beszélgetés Arany Jánossal 2000-ben

Written by Veszely Ferenc

s remélni merem hogy küzdelmem megérte:
remény itt van, s jövő - élek szabad földön -
megjön majd a termés, ha nem is jön rögtön.
Családom van itt már és itt-szült gyermekeim:
kötelességem őt támogatni nekem.
Ezen az új földön - mi bevándorlók földje -
gyarapodhat szépen utódaim többje.
S tán meg is köszönik levetett kalappal
mindazt amit tettem, s nekik adtam azzal
hogy itten is helyt álltam, messze az ős rögtől:
más hely - de jó hely - mit az utód örököl.
Sarjam itt otthon lesz: itt ringatá majd bölcső,
s én benne így leszek utolsóból első.
Meggérlek ne vess meg azért ha maradok:
megfizettem én, ha gyümölcsbe harapok!
Megálltam a sarat, látod - itt is, ott is -
megérdemlem kezed: itt van, János, fogd is.
Időn és téren át fognak kezet nagyok:
tegyünk így mi is hát, elvénült magyarok!

Arany, magában

Drága szülőföldünk, mi hazánk vala régen,
ezer éved elmúlt s nincs remény az égen?
Úgy látszik fiaid részben latrok lettek,
másrészt elbújdosnak vagy elmenekültek;
s azok, kik maradtak, s tán téged szolgálnak,
bizony azok számban megfogyatkoznak.
Bezzeg szaporodik körültek az ellen
s nem tudunk semmit sem mi tenni ez ellen?
Nyakunkra jövének sok idegen népek,
sok becsületesek elszegényülének,
s azok kik itt maguk megszorodának -
többnyire ártanak nemzetnek, hazának.
Azon süntörögnek hogy eladják földed is:
a maguk hasznára felfalják tested is.
Nincsen fiaid közt olyan ki okulna?
Nincs aki látná: az idegen kultúra,
s Nyugatnak minden rossz vacakja, fenéje,
szemfödőt húzhat csak nemzetünk fejére?
Félelmes, harcos nép volt mindig a magyar:
verekvő világban kard nélkül mit akar?
Ellenségeink, lám, mind összefogának;
miért ellensége a magyar is magának?
Elfelejtettük-e hogy kell összefogni?

S miért kell népünknek Keletért adózni?

Ma is van dolgos kéz, ma is van akarat:

nem kéne tétlenül néznünk más mint arat.

Fogjuk meg amink van, leleményeskedjünk,

ne hagyjuk azt másra, mi is kereskedjünk!

Tanuljunk azoktól, kik elől menének,

s hagyjuk a nyavalygást a fészkes fenének.

Csak akkor élvezzük az akácfa húsét,

ha már élvezhetjük a munkánk gyümölcsét.

Addig talpra, magyar, mert mikor tevétek

ki mit tud - és együtt - akkor nem ér végzet.

Igy lesztek világnak szemfénye, példája -

ki másként cselekszik, ezer átok rája!

S ti, akik külföldön éltek vagy tengedtek,

vigyétek jó hírét e nemes nemzetnek:

vára a vallásnak, bástyája Nyugatnak -

többet érdemel az mint amit csak kaphat.

S mondjátok meg: nekünk országunk széltében

nem kell tőlük más - csak hagyjanak békében!

Az atyafi, magában

Világ példaképe? Megitált magyarok?

Rossz viccnek látszanak Nyugatról e sorok.

Ha magyarról szól, csak gúnyra nyilik ajka,

"Lovatlan huszár," mond, s nagyot nevet rajta.

Kisszámú, árva nép - testvértelen ottan -

áll csak az ajtóban, s elhesselnék onnan.

Nos, szegény nemzetem, kívánok szerencsét,

nem emésztetted meg történelmi leckéd!

Mi István királyunk vajjon mire vitte

elcserélve kardját népünknek a hitre?

A nyugat vallása - sok idegen pápák -

Istvánt felszentelve népünket megáldták,

közben ezer évig szedték a tizedet,

s pokollal átkozva ígérték - az eget.

S lett a Vatikánnak palástja és kincse,

s lett népünknek is - adója, bilincse.

Hát pláne mióta letettük a fegyvert,

s tót, román, horvát, szerb - fegyveresen - megvert!

Egyiknek sem kellett húznia a nyakát,

Hisz tettüknek "a nagyok" adták meg "az okát."

S hogy megmaradt népünk negyede enyészett,

koloncként Keletnek dobták az egészet.

Szász meg szláv nemzetek egymást nyalták falták,

s kiadták a jussunk: Trianont meg Yaltát.

Aztán az egészre csendboritót húztak:

hangos sajtójukban halálra hallgattak.

Mert ugye zavaró és kelletlen látvány,

s nemtetsző ha béget az áldozott bárány.

Hát ha még hallani hangját igazunknak!

Létünk se tetszett már ezután azoknak.

Kinjukra túléltek elrendelt halálunk,

s csonkult végtagokkal is tovább hoppálunk.

És megint itt vagyunk, ugyanaz ajtóban,

s bebocsájtást kérve kint állunk, a hóban.

(Lehet hogy jobb így mert ha befogadnának
mehetnénk hozzájuk cselédnek, szolgának.)

S reméljük vajjon hogy okulnak más népek,

mert amit lenyeltek nem emésztették meg?

Gondoljuk - titokban - míg életben tartjuk,

levágott karjaink visszacsatolhatjuk?

De hiszen feltételt erre csak az adna,

ha magyar lenne az ki túlszaporodna.

De nem tanultuk meg magunktól még ezt se:

nem tartja meg honát ki azért elesne.

Haszontalan eszme mit dicsőítettünk:

hazánkért nem halunk de élnünk kell nekünk.

S törjünk orruk alá borsot, tormát, torzsát,

de tartsuk ön-kezünkben saját magunk sorsát!

Nem kell hogy gyűlöljünk környékbeli népet,

elég az ha tisztán látjuk mi a képet.

Hisz hibát keresni sohse lehet népben:

annak a forrása bent van, az egyénben.

Arról, ami megvan, tudomást kell vennünk,

és mikor cselekszünk, ekként cselekednünk.

Ahhoz hogy példaképp kövessenek népek

legyünk mi először példakép egyének!

Igaz, sokat kéne javulnunk minekünk,

de ez az egyetlen mit meg is tehetünk.

Gondoljuk meg hogy azt, mit megtettek népek,

csak úgy teheték meg mint hús-vér egyének.

Nem kell ennél tovább feszíteni eszünk:

minden azon múlik, mit teszünk - s nem teszünk.

S hogy a jó-rossz mérce mely oldalán állunk

nem szabja meg más mint akaratunk, s vágyunk.

Nemzetünk sorsa gaz világban kétséges -

egyéni javulás mindig lehetséges.

Saját letargiánk az mit le kell győznünk,

s egyenként, magunkban, magunkat meggyőznünk:

addig mehet ez így tovább, amíg hagyjuk,

s közösségünk jogát aljasoknak adjuk.

Személyben hogyha él a közösség vágya,
ez az ki köztünk kész önfeláldozásra,
s mindegy hogy vallásért, eszméért, hazáért:
megteszi amit kell másért mint magáért.

Ahhoz hogy magunkban mi is megmaradjunk,
és összedolgozva szépen gyarapodjunk,
követnünk kellene az egyetlen példát,
s felvilágosulva fogadni világát.

Mikor a görögök maguk informálták,
s dolgaik, ügyeik, szépen megvitatták,
s főleg mikor maguk döntésre jutottak,
egyszerre szolgálták népüket s magukat.

Nem kell hangos szólam: szava közösségnek
úgy hallható csak ha szólhatnak egyének,
bátran gyakorolva jussát a joguknak -
hatalmat tekintvén saját jogaruknak.

Alapvető eszme: személyi szabadság,
ott ahol ez ural, megcsökken gonoszság.

Velejárulója a tolerancia
s jogi egyenlőség, mint garancia.

Csak így van hitele mit nekünk adának:
egyetlen módját a demokráciának.

Egyetlen reményünk: az aktív közösség:

e nélkül sohse lesz se szabadság se bőség.

(Legalábbis nem lesz a bőség megosztva,

s marad a csalónak, s kirakatba rakva.)

Sajnos, de itt is van egy kutya elásva:

gyakran vita vezet a marakodásra.

Ezért kell hogy minket az eszme vezessen:

együtműködés és hazafias szellem.

Igy tényleg lehetnénk világnak világa,

s joggal lenne büszke a magyar magára.

Epilógus

Hatalom és érdek, érdek és hatalom,

ezek a nagyurak Keleten, Nyugaton.

S van is a világban a bajból temérdek:

rossz tanácsadója erőnek az érdek.

Látván a világban mi megy - s a sok vézést -

fel kéne tennünk már régóta a kérdést:

ha hiánya nincsen sok jó ideálnak,

mért nem ezek azok, mik valóra válnak?

Hisz régen tudjuk már mi az ami kéne

hogy a világunkban megüljön a béke:

túl kell látnunk azon, mi kell az egyénnek,

mert csak így leszünk mi magunk jó egyének.

Bizony aki csak a maga hasznát nézi,

szűk látókörét az csak bűnnel tetézi:

aljasok malmára hajtja ez a vizet,

s mindent megtesz annak, aki jól megfizet.

Bár tudjuk így megy ez emlékezet óta,

azt is tudjuk hogy ez sohse vezet jóra!

Kilóg a világból kutya ezen lába:

sántit is - mint eb - az önérdek vallása.

A nyugat népei, amikor tehetik,

egymást is támadják, harapják és verik.

S hangoztatják ők is a demokráciát,

de csendben mást űznek: az oligarchiát.

Ennyit a nyugatról. De nézzük mi meg most

kelet jó eszményét: a nagy kommunizmust.

Biz akadt annak is nagyura, zsellére,

mindegyik dolgozván a saját zsebére;

s "a tömegek" is kaptak - füllentést, jó nagyot:

kis bért - nagy rettegést - sok hazug szólamot.

S lelkét is megölték annak az elvtársak,

kit - a maguk módján - ők megagitáltak.

Szajkózva működtek propagandistáik,
és véget nem értek fekete listáik.

Míg maguk illettek volna alvilágba,
másokat küldtek ők maguk a Gulágba.

S míg űzték - s ölték - az intelligenciát,
mit hangoztattak? A demokráciát!

Igy "Pártunk," jó nyájunk keletre terelve,
a népet - mint nyájat - barmokként kezelte.

De régen tudjuk már: nem vallás s nem eszme
a legnagyobb bajunk - nagyobb azok veszte:

hol vallás is lehet korrupció ágya,
hol meggazdagodás minden ember vágya,

ahol önző célra van fogva a hatalom,

ott mindig megvan az aljas alkalom

eszme vagy vallás elferdítésére:

s így kell kilyukadunk - megint - az egyénre.

Akármi vesz körül, mindig van mit tennünk:

ha nincs kint megoldás, megoldás van bennünk.

Magunk és másokat ily módon szolgálunk:

szellemünk közügyé s magunk talpán állunk.

Ajánlás

Beszélgetés Arany Jánossal 2000-ben

Written by Veszely Ferenc

Költém e sorokat messze idegenben,
sok gond és gondolat vajúdvá énbennem,
bőség hazájában hogy magamban jártam
s egy görcsös akácfát útmentén megláttam.

Ajánlom soraim kis hazám népének,
magyar családomnak és Arany lelkének,
annak ki maga is nemtetsző világban
siratta jó népét igaz bánatában,
s annyit tudott adni nemzetnek, hazának,
végig hű maradva magához, magának.

S remélve hogy amit a szájába adtam,
nem talál kifogást az Ő lelke abban.

"Költő, hazudj!" mondta poeticájában -
így marasztaltam Őt végig falujában.

Céлом volt kimondva nagyobb igazságot
kisebbiteni az emberi gabságot.

S költőben kell éljen nemzeti öntudat:
nehéz helyzetünkben ő mutat jó utat.

(Kamloops, 2000 December 12.)